

TÜRK TİCARET KANUNU TASARISININ ELEKTRONİK ORTAMA İLİŞKİN HÜKMÜ (Tasarı m.1527) VE SANAL GENEL KURUL

Yrd. Doç. Dr. Zekeriyya ARI*

I. GİRİŞ

Teknolojik gelişme çok hızlı bir şekilde ilerlemekte ve hayatımızın her alanına girmektedir. Bu gelişimin bilgi teknolojisindeki yansıması ise çok daha ileri boyuttadır. 1980'lerden sonra bilgi teknolojisi alanında önemli gelişmeler olmuştur. Özellikle internetin ortaya çıkması ile birlikte bu değişim hayatın her aşamasına girmiş bulunmaktadır. Teknolojik gelişmelerden hukukun etkilenmemesi mümkün değildir. Daha özel de konumuz açısından şirketler hukukunun da bu teknolojiden yararlanması kaçınılmazdır. Bilgi teknolojilerinin şirketler hukukunun pek çok alanında da kullanılabilmesi mümkündür. Anonim ortaklığın kendisi ile ilgili işlemlerde Türk Ticaret Kanununun (TTK) belirlediği usul ve yöntemlerin yanı sıra, internet ortamında pek çok bilgiye yer verilebilmekte, bu sayede ortaklar, alacaklılar veya üçüncü kişiler (yatırımcılar, tüketiciler) pek çok konu hakkında bilgi sahibi olabilmektedirler. Bu kişilerin internet ortamında bilgiye ulaşması, ticaret sicili ya da Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile karşılaştırıldığında çok daha kolay olmaktadır¹.

Genel olarak anonim şirketler ve özellikle halka açık anonim ortaklıklarda (HAAO) pay sahibi sayısının fazla oluşu, bu tür ortaklıkların işleyişinde ve özellikle genel kurullarının yapılmasında, hem ortaklık hem de pay sahipleri açısından ciddi sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Ortak sayısı arttıkça şirket genel kurul toplantısının yapılması zaman, emek, masraf veya benzer sorunlar bakımından güçleşmekte, her yıl yapılan olağan genel kurul toplantıları bakımından binlerce sayfa tutan belgeleri, formları yüz bin-

---

* Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi.

¹ Noack, Modern Communications 2; Kayıhan 608; Kaya 211.

lerce ortağa göndermek zorunda kalınmaktadır². Ortaklık, genel kurul toplantısının yapılması için toplantı yeri temininden başlayarak pek çok yükümlülüğü yerine getirmek zorundadır. Bu durum özellikle çok uluslu şirketler bakımından daha önemli hale gelmektedir. Pay sahipleri içinde özellikle düşük kar payı elde edecek olanların şirket toplantısına katılmak için yeterli nedenleri olmadığı düşüncesi yaygındır³.

Ortakların şirketin yönetimi ile ilgilenmemeleri onları sadece temettü bekleyen kişiler konumuna sokmakta ve şirketi ya küçük bir azınlık yönetmekte veya şirket, ilgili herhangi bir risk üstlenmeyen kurumların eline geçebilmektedir⁴. Bununla birlikte kabul etmek gerekir ki, pay sahiplerinin şirket genel kurullarına katılımının sağlanması, pay sahiplerini alınması gereken her karara katılması noktasına da ulaştırmayı amaçlamamaktadır. Ortakların, şirket işlerinin günlük yönetimine katılması beklenemez. Anonim şirketi yönetim ve temsile yetkili kurul, yönetim kuruludur. Kurumsal yönetim ilkeleri ile ulaşılmak istenilen amaç, pay sahiplerini değişik haklar vasıtasıyla ortaklık üzerinde etki sahibi olabilmesini sağlamak ve ortaklık ile pay sahibi arasındaki yabancılaşmayı ortadan kaldırmaktır⁵. Kurumsal yönetim ilkeleri (corporate governance) bağlamında da pay sahiplerinin genel kurula katılımı üzerinde durulmakta ve bu çerçevede internet temelli çözümler üretilmeye çalışılmaktadır. Pay sahibi haklarının kurumsal yönetim açısından taşıdığı önem dikkate alınarak pek çok kurumsal yönetim ilkesinde bu kuralara yer verilmiştir. Nitekim OECD'nin konuya ilişkin düzenlemesinin birinci bölümü, pay sahiplerinin haklarına ayrılmış ve kurumsal yönetimin, pay sahiplerinin haklarını koruması gerektiği ifade edilmiştir⁶.

Bugün için Türk Ticaret Kanunu Tasarısında şirketler hukukunda elektronik ortamın kullanımına ilişkin özel hükümler öngörülmüştür. Tasarı ile birlikte konu ilk kez pozitif bir düzenlemenin konusu olmuştur⁷. Çalışmada

---

2 **Zetsche**, Virtual Shareholder Meetings 2; **Kaya** 213.

3 **Bilge** 219; **Bilgili** 566; **Boros**, Virtual 3; **Can** 1.

4 **Bilge** 220.

5 **Pahlı** 63, 64.

6 OECD Principles of Corporate Governance 2004; **Pahlı** 63; **Pulaşlı** 44, 85 vd..

7 Konu, mukayeseli hukuk bakımından da ilgi odağı halindedir. Pek çok ülke konuya ilişkin düzenleme getirmeye çalışmaktadır (**Zetsche**, Virtual Shareholder Meetings 6).

elektronik ortamın şirketler hukukunda kullanımı ve özellikle genel kurulun çalışması üzerinde teknolojik gelişmelerin katkısı ele alınacaktır. Anonim şirket genel kurullarında yönetime katılma sorunları⁸ çerçevesinde ortaya çıkan güç boşluğu sorununun⁹ çözümünde internetin ne ölçüde katkıda bulunabileceği hususu üzerinde durulacak¹⁰ bu çerçevede sanal genel kurula ilişkin açıklamalar yapılacaktır. Aşağıda öncelikle Avrupa Birliği ve ABD hukukundaki durum ele alınacak, daha sonra Tasarı değerlendirilecektir.

II. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE

A. Yüksek Düzeyli Rapor

Bilgi teknolojilerinin şirketler hukukunda kullanımına ilişkin Avrupa Birliği'ndeki (AB) ilk teşebbüs, Avrupa Parlamentosu'nun, AB Komisyonundan konuya ilişkin ayrıntılı bir çalışma talep etmesiyle başlamıştır¹¹. AB Komisyonu şirketler hukukuna ilişkin tavsiye almak amacıyla 2001 yılında bir çalışma yaptırmıştır. Bu çalışma, *Şirketler Hukuku Alanında Yüksek Düzeyli Uzmanlar Kurulunun Avrupa'da Şirketler Hukukunu Modern Bir Yapıya Kavuşturulması Amacıyla Hazırladığı Rapor* şeklinde anılmaktadır¹². Uzmanlar Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda şirketler hukukuna ilişkin olmak üzere Komisyon kısa, orta ve uzun vadede olmak üzere bir Hareket Planı¹³ hazırlamıştır.

---

8 Anonim şirkette pay sahiplerinin şirket yönetimine katılmasını sağlayan bir düzenlemenin TTK'da yer almadığı, kanun koyucunun yaklaşım olarak pasif tutumu benimsediği ve küçük pay sahiplerine sadece oy hakkı tanındığı ifade edilmektedir (Çeker 38)

9 **Zetzsche**, Virtual Shareholder Meetings 4, 5; **Kaya** 213.

10 Güç boşluğu sorununun tek çözümü internet değildir. Vekâlet yoluyla oy kullanma imkânının tanınmış olması bu kolaylıklardan biridir. Bunun dışında genel kurulun yetkilerinin mümkün mertebe azaltılması veya bankaların kendilerine bırakılmış pay senetleri bakımından yetkilendirilmesi düşünülebilir. Söz konusu yöntemler ve sakıncaları için bkz. **Poroy** (Tekinalp/Çamoğlu) Ortaklıklar p. 693. Ayrıca bkz. **Kaya** 223.

11 **Noack**, Modern Communications 1.

12 REPORT OF THE HIGH LEVEL GROUP OF COMPANY LAW EXPERTS ON A MODERN REGULATORY FRAMEWORK FOR COMPANY LAW IN EUROPE, Brussels, 4 November 2002(Yüksek Düzeyli Rapor)

13 Yüksek Düzeyli Rapor 36. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT, Modernising Company Law and

Bu Rapor öncelikle şirketler hukuku alanında temel kavramların ve amaçların modern teknoloji ile değişmeyeceğini, ancak bu kavramlara ve amaçlara ulaşılabilmesi için yeni araçlar sunabileceğini belirtmektedir. Bu çerçevede halka açık anonim ortaklıklarda pay sahiplerinin şirketle ilgili gerekli bilgilere ulaşabilmesi amacıyla elektronik ortam oluşturulması ve genel kurula fiziki katılım olmaksızın şirketin web sitesi aracılığıyla oy kullanma imkanının sağlanması gerekir. Bu araçların AB çapında hatta AB'nin ötesinde pay sahiplerine tanınması, oy kullanmaya ilişkin sorunların bir an önce çözülmesi zorunludur. Şirketle ilgili bilgilerin zamanında hazırlanması ve açıklanması, bu çerçevede davaların da zamanında açılması gerekir. Anılan konularda üye ülkelerin bazılarında bazı ilerlemeler kaydedilmiştir ancak bu durum konunun Avrupa çapında ele alınmasına engel teşkil etmez.

Şirketler, bilgilerin saklanması ve kamuoyuna açıklanması amacıyla bir web sayfasına sahip olmalıdır. Bu durum özellikle halka açık anonim ortaklıklar için geçerlidir. Şirket, gerekli olan bu bilgiler için web sayfasında özel bir bölüm açmalı ve bilgileri buraya koymalı ve nihayet bunları sürekli olarak güncellemelidir. Gerekli düzenlemelerin web sayfasında yayınlanan bu bilgilerin güvenilirliğini sağlaması ve bunlara güvenen üçüncü kişilerin korunması gerekir¹⁴. Bu bağlamda şirketin web sayfası ile şirketle ilgili kayıtların tutulduğu tescil kurumlarında (örneğin ticaret sicili) veya diğer ilgili idari kurumların sicilleri arasında gerekli bağlantıların kurulması gerekir. Bu tür imkanların diğer şirket tipleri bakımından da sağlanması zorunludur¹⁵.

Kurumsal yatırımcıların bireysel hak sahiplerinin oylarını kullandıklarında kendiliğinden veya talep halinde oy verme politikalarını açıklamaları gerekir. Bunun dışında, sermayenin yüzde beş veya onuna sahip pay sahiplerine bilgi alma hakkı çerçevesinde mahkemede veya idari bir kurumda şirket işlerine ilişkin özel araştırma talep edebilmesinin sağlanması gerekir.

Burada son olarak, Yüksek Düzeyli Rapora istinaden hazırlanan Komisyonun Hareket Planına da değinmek gerekir. Bu plana göre, modern teknolojinin sunduğu imkânlar en iyi şekilde kullanılmalıdır. Bu çerçevede; video konferans, e-mail ve internetten faydalanılması gibi bilgi ve iletişim teknolo-

---

Enhancing Corporate Governance in the European Union - A Plan to Move Forward
Brussels, 21.5.2003COM (2003) 284 final.

14 Yüksek Düzeyli Rapor 38.

15 Yüksek Düzeyli Rapor 39.

jisindeki hızlı gelişim şirketlerin bilgiyi saklama ve açıklamasına ilişkin önemli etkileri bulunmaktadır. Bu etkileri sanal genel kurul, video bağlantılı yönetim kurulu toplantıları ve ülke içi ve dışındaki (sınır aşan) pay sahiplerinin varlığı durumunda, bunların oy haklarının kullanılması ile ilgili görmek de mümkündür. Modern teknolojilerin, hem pay sahiplerinin hem de üçüncü kişilerin haklarının daha iyi korunabilmesi için kullanılması gerekir. Ancak bu kullanıma geçmeden önce gerekli güvenlik alt yapılarının sağlanmalıdır. Bunun dışında genel kurulun toplanmasında ve işleyişinde pay sahiplerinin haklarını kullanırken modern teknolojiye yararlanabilmeleri için bunların yasal alt yapıları da oluşturulmalıdır. Bu şekilde Avrupa Tek Pazarı'nın gerçek bir pay sahipleri demokrasisi olduğu kabul edilebilir¹⁶.

B. Pay Sahiplerinin Haklarının Kullanımına İlişkin Yönerge

Yüksek Düzeyli Rapor ve bunun akabinde Komisyonun çıkarmış olduğu Hareket Planı çerçevesinde konuya ilişkin bir Yönerge kabul edilmiştir¹⁷.

Yönergenin amacı pay sahiplerinin haklarını güçlendirmek ve yabancı ülkelerdeki pay sahiplerinin oy kullanmalarını kolaylaştırmaktır. Ancak bu halde şirketlerin daha düşük maliyetler ile daha güçlü sermaye yapılarına kavuşmaları mümkün olacaktır. Bunun sağlanabilmesi için; bilgiye özellikle de genel kurul toplantılarından önce gerekli bilgilere elektronik araçlar ile ulaşma imkânın sağlanması, taslak kararların görüşülmesini ertelemeyi talep hakkı, soru sorma ve oy verme hakkının tanınması ve genel kurula elektronik araçlar ile katılımının sağlanması gerekir. Bu bağlamda Yönergenin toplantının yeri, zamanı, gündemi, toplam paylar, toplantıya katılım ve oy hakları gibi genel kurulun her aşamasına ilişkin internet kullanımını yaygınlaştırdığı görülmektedir¹⁸.

Bu çerçevede Yönergenin getirmiş olduğu düzenlemeler asgari düzenleme niteliğindedir. Yönerge öncelikle pay sahiplerinin kimliklerinin tespitine

---

¹⁶ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT, Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union - A Plan to Move Forward Brussels, 21.5.2003COM (2003) 284 final, s. 7, 8.

¹⁷ Directive 2007/36/EC of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the exercise of certain rights of shareholders in listed companies, Official Journal L 184 , 14/07/2007 P. 0017 – 0024.

¹⁸ Özer 634.

ilişkin hükümler öngörmüştür. Buna göre, pay sahiplerinin genel kurul toplantısından önce kimliklerinin belirlenmesi ve bu amaçla kayıtlarının yapılması gerekir. Ancak ad ve adresleri belirli olan pay sahiplerinin kayıt yaptırmasına gerek yoktur (Yönerge m. 6). Yönergeye göre pay sahipleri payları ile ilgili kayıt tarihi ile genel kurul toplantısının yapılması arasında geçecek olan sürede de hukuki işlemler yapabilirler. Diğer bir ifade ile bu süre içinde pay sahibinin genel kurula katılım ve oy verme hakkı herhangi bir şarta tabi tutulamaz (Yönerge m. 7). Bilgi almaya ilişkin daha önce düzenlenmiş olan hükümler¹⁹ Yönerge ile daha da genişletilmiştir (Yönerge m. 5). Pay sahiplerinin genel kurula elektronik araçlar ile katılmaya imkan sağlanması, kimlik denetimi ve güvenlik önlemleri dışında pay sahibinin genel kurula katılımının engellenmemesi gerekir (Yönerge m. 8, 9).

Yönergenin 8. maddesinde pay sahiplerinin genel kurula (fiziki) katılımı düzenlenmiştir. Ancak bu düzenlemede sanal genel kurula doğrudan bir gönderme bulunmamaktadır. Bununla birlikte Yönerge üye ülkelere şirketin karar alma sürecine pay sahiplerinin katılımını sağlamak için daha ileri düzenleme yapma yetkisi tanımıştır. Zaten Yönerge asgari hususları (minimum requirements) düzenlemektedir (Yönerge m. 3)²⁰.

III. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE

Bilindiği gibi Amerika Birleşik Devletleri eyalet sistemi ile yönetilen bir ülkedir. Anonim şirket genel kurullarının yapılmasına ilişkin federal düzeyde bir düzenleme hemen hemen yok gibidir. Bu tür konular eyalet düzeyinde ele alınmaktadır²¹. Dolayısıyla konu eyaletler düzeyinde ele alınmış, ilk düzenlemeyi ise Delaware Eyaleti yapmıştır. Pek çok eyalet hala bu yönde bir düzenleme yapmamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri Delaware Eyaleti, Delaware General Corporation Law m. 211(a) (1)'de sanal genel kurul açık olarak belirtilme-

---

¹⁹ DIRECTIVE 2004/109/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 December 2004 on the harmonisation of transparency requirements in relation to information about issuers whose securities are admitted to trading on a regulated market and amending Directive 2001/34/EC, OJ. 31.12.2004.

²⁰ **Zetzsche**, Shareholder Passivity 46.

²¹ **Hansen** 2. dpn 2, 3.

mesine rağmen, sanal genel kurulun yapılması mümkündür²². Ancak sanal genel kurulun yapılması yönetim kurulunun takdirine bırakılmıştır. Yönetim kuruluna verilen bu takdir yetkisi içinde sanal genel kurulun yapılabileceğine dair özel bir hüküm öngörülmemiştir. Bu tabir içine sanal genel kurulun da girdiği kabul edilmektedir²³.

Delaware hukuku, belirli şartların oluşması halinde toplantı yapılmaksızın karar almaya imkân tanır. Bu usul sanal genel kurul ile doğrudan ilgili olmamasına rağmen sanal genel kurula ilişkin tartışmaya ışık tutmaktadır. Çünkü bu düzenleme şirkete geleneksel genel kurul toplantısının dışındaki bir yöntemle karar alma imkanı sağlamaktadır. Delaware hukukundaki düzenlemenin temel amacı bürokrasi/kırtasiyeciliği kaldırmak veya en azından azaltmaktır. Şirketler esas sözleşmeye koyacakları bir hüküm ile düzenleyici hüküm (default rule) niteliğinde olan bu düzenlemenin uygulanmayacağını kararlaştırabilirler. Sonuç olarak Delaware de bile geleneksel genel kurulları yapmak mümkündür²⁴.

Amerika'da konuya ilişkin düzenleme yapan diğer eyaletlerin önemli bir kısmı konuyu Delaware eyalet düzenlemesine benzer şekilde ele almışlardır²⁵. Kaliforniya²⁶ ve Maryland²⁷ hukukuna göre yönetim kurulu sanal

---

22 Meetings of stockholders may be held at such place, either within or without this State as may be designated by or in the manner provided in the certificate of incorporation or bylaws, or if not so designated, as determined by the board of directors. If, pursuant to this paragraph or the certificate of incorporation or the bylaws of the corporation, the board of directors is authorized to determine the place of a meeting of stockholders, the board of directors may, in its sole discretion, determine that the meeting shall not be held at any place, but may instead be held solely by means of remote communication as authorized by paragraph (a)(2) of this section. Ayrıca bkz. **Zetsche**, Virtual 38; **Boros**, Virtual 7.

23 **Hansen** 3 dpn. 6.

24 **Boros**, Virtual 8.

25 ABD'de sanal genel kurula izin veren eyaletlerin listesi için bkz. **Hansen** 9, dpn. 12.

26 Meetings of shareholders may be held at any place within or without this state as may be stated in or fixed in accordance with the bylaws. If no other place is stated or so fixed, shareholder meetings shall be held at the principal executive office of the corporation. Unless prohibited by the bylaws of the corporation, if authorized by the board of directors in its sole discretion, and subject to the requirement of consent in clause (b) of Section 20 and those guidelines and procedures as the board of directors may adopt, shareholders not physically present in person or by proxy at a meeting of shareholders may, by electronic transmission by and to the corporation Sections 20 and 21) or by

genel kurulun yapılmasına karar verebilir. Ancak pay sahiplerinin talep etmesi halinde toplantı için fiziki bir mekanın belirlenmesi gerekir. Sınırlı da olsa, pek çok eyalette sanal genel kurul yapılabilmektedir. Ancak kabul etmek gerekir ki, pek çok eyalet ya da şirket sanal genel kurula ihtiyatla yaklaşmaktadır. Burada yapılan eleştirilerde de yönetim kurulun pay sahiplerine karşı hesap verebilirliğinin azalacak olması ve pay sahiplerinin sanal ortama çıkarılması ile genel kurulda ortak müzakere imkânını ortadan kalkacak olmasıdır. Teknoloji açısından olaya bakıldığında pay sahiplerine kolay bir şekilde ulaşılabilecek ve fiziki genel kurul toplantısının aynısı yapılabilecektir. Yani pay sahipleri genel kurula katılma, konuşma, soru sorma ve oy verme haklarına sahip olabilecektir²⁸. Bugün bazı şirketlerde pay sahipleri sadece internet üzerinden toplantıya katılmakla kalmamakta aynı zamanda soru sormakta ve internet üzerinden oy kullanabilmektedir²⁹.

Aynı şekilde Kanada da, Canada Business Corporations Act m. 132/V hükmüne göre yasal olarak sanal genel kurulun yapılması mümkündür. Sanal genel kurulun yapılabilmesi için konunun yönetmelik tarafından düzenlenmiş olması gerekir³⁰.

---

electronic video screen communication, participate in a meeting of shareholders, be deemed present in person or by proxy, and vote at a meeting of shareholders whether that meeting is to be held at a designated place or in whole or in part by means of electronic transmission by and to the corporation or by electronic video screen communication, in accordance with subdivision (Cal. Corp. Code § 600(a)).

Any request by a corporation to a shareholder pursuant to clause (b) of Section 20 for consent to conduct a meeting of shareholders by electronic transmission by and to the corporation shall include a notice that, absent consent of the shareholder pursuant to clause (b) of Section 20, the meeting shall be held at a physical location in accordance with subdivision (Cal. Corp. Code § 600 (e)).

27 Corporations and Associations Code Ann. § 2-503(b)(2).

28 Hansen 4.

29 Hansen 7.

30 Meeting held by electronic means

(5) If the directors or the shareholders of a corporation call a meeting of shareholders pursuant to this Act, those directors or shareholders, as the case may be, may determine that the meeting shall be held, in accordance with the regulations, if any, entirely by means of a telephonic, electronic or other communication facility that permits all participants to communicate adequately with each other during the meeting, if the by-laws so provide.

IV. TASARININ ELEKTRONİK ORTAMA İLİŞKİN HÜKMÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tasarının 1527. maddesi, *elektronik ortamda yönetim kurulu ve genel kurul* kenar başlığını taşımaktadır. Bu hüküm ile hem yönetim kurulunun hem de genel kurulun elektronik ortamda yapılması ele alınmıştır. Hükmün birinci fıkrasında şirketlerin yönetim toplantılarına katılımın, sermaye şirketlerinde³¹ müdürler kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin toplantılara görüntü ve ses aktarımı³² yoluyla katılabilecekleri düzenlenmiştir. Hüküm şu açılardan eleştiriye tabi tutulabilir.

İlk olarak şirket türleri bakımından ele almak gerekir. Tasarı m. 1527/II'de ortakların şirket işleyişine ortaklar kurulu veya genel kurul aracılığıyla katılımı düzenlenmiştir. Ancak bu düzenleme yapılırken kollektif, komandit ve limited şirketin yanı sıra *sermayesi paylara bölünmüş şirketler* de bu kapsama dahil edilmiştir. Komandit şirketin adi ya da paylı olduğu açıkça belirtilmediğine göre komandit şirketin her iki türünün de bu kapsama dahil olduğunu kabul etmek gerekir. Paylı komandit şirket dışında sermaye şirketi olarak limitet şirket de ayrıca belirtildiğine ve maddenin beşinci fıkrasında anonim şirket özel olarak ele alındığına göre, sermayesi paylara bölünmüş şirketler kavramından somut olarak neyin anlaşılması gerektiği açık değildir. Ya da fıkralar arasında küçük bir farklılığın dışında bir farklılık olmadığına göre anonim şirketlere ilişkin düzenlemenin mükerrer olduğunun kabulü gerekir.

İkincisi pay sahiplerinin haklarının düzenlenmesi de sorunlara yol açacak niteliktedir. İkinci ve beşinci fıkra, pay sahiplerinin haklarını farklı şekilde ele almıştır. Beşinci fıkrada pay sahibinin genel kurullara katılıma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme tek tek ele alınmışken, ikinci fıkrada *görüş açıklamaya* yer verilmemiştir. Aynı maddede aynı konuya ilişkin farklılık oluşturulmuştur³³. Bununla birlikte bu farklılığın sonuca etkili yani pay sahibinin genel kurulda görüş açıklamasına bir engel oluşturmaması gere-

³¹ Bu Kanunda, kollektif ile komandit şirket, şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır (Tasarı m. 124/II)

³² Tasarının 1527 maddesinin birinci fıkrasında görüntü ve ses aktarımı kavramına yer verilmiştir. Bunun dışında hem 1527 hem 1528. maddede aynı anlama gelmek üzere elektronik ortam tabirine yer verilmiştir.

³³ Aynı uyumsuzluk aynı maddenin beşinci fıkrasının son cümlesinde de bulunmaktadır.

kir³⁴. Diğer bir ifade ile kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde pay sahiplerinin genel kurula katıldıkları, öneride buldukları ve oy verebildikleri halde görüş açıklayamayacaklarını ileri sürmenin haklı bir nedeni yoktur. Zaten görüş açıklamanın en belirgin şekli/sonucu öneride bulunmadır.

Üçüncüsü elektronik ortamda kurulların yapılabilmesi için anonim şirketler ile diğerleri arasında da farklılık oluşturulmuştur. Sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu (Tasarı m. 1527/I) ile kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerin ortaklar kurulu ve genel kurul toplantılarında elektronik ortamda oy kullanabilmek³⁵ için;

- (1) Şirketin bu amaca özgülmiş bir internet sitesine sahip olması³⁶,
- (2) Ortağın bu yolda istemde bulunması³⁷,

34 Benzer bir sorun üçüncü fıkrada bulunmaktadır. Buna göre, birinci ve ikinci fıkrada belirtilen hallerde ifadesini kullandıktan sonra *oy kullanmayı* belirtmiş daha sonra genel kurula *etkin katılmadan* söz edilmiştir. Genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılan pay sahibinin hangi yetkilere sahip olduğu ya da olmadığı bu şekilde birbirine karışmış bulunmaktadır.

35 Tasarı m. 1527/III, *oy kullanabilmek* için bazı şartlar aramıştır. Dolayısıyla burada genel kurullara elektronik ortamda *katılma, öneride bulunma ve görüş açıklama* durumları için anılan şartların geçerli olup olmadığı sorusu akla gelmektedir.

36 Her sermaye şirketi internet sitesi açmak zorundadır (Tasarı m.1524). Söz konusu hüküm varken burada bir kez daha tekrarlanmış olması isabetli değildir.

37 Şirket yönetimi; ortaklar, yönetim kurulu üyeleri veya müdürler kurulu üyeleri talep etmese bile veya genel kurulda veya yönetim kurulunda alınacak çoğunluk kararı ile bir pay sahibini veya üyeleri elektronik ortamda oy kullanmaya zorlayabilir mi sorusunun cevabı anılan şirket türleri ve toplantıları için bu hükümlerle cevaplanmıştır. Yani ortağın ya da üyenin kendisi bizzat istemeyince elektronik ortamda oy kullanmaya zorlanamaz.

Benzer bir soru anonim şirketler bakımından ne ölçüde geçerlidir? Çünkü Tasarı m. 1524 de anonim şirket ortakları veya yönetim kurulu üyelerinin oy kullanma vs bakımından ortağın veya üyenin talepte bulunmasına ilişkin bir hüküm öngörmemektedir. Bununla birlikte, Tasarı m. 1528 de elektronik ortamı kullanmak isteyen ortakların, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyelerinin e-posta adreslerini şirkete bildirmekle yükümlü tutmuştur. Dolayısıyla yönetim kuruluna veya genel kurula bizzat katılmak isteyen kişi elektronik ortamı kullanmaya zorlanamaz. Şirket bu sorunu aşmak için esas sözleşmeye ortak ya da yöneticilerin e-posta adreslerini şirkete bildirmekle yükümlü tutabilir mi? Bu görüş dolayısıyla ortaya şöyle bir sorun çıkmaktadır. Sanal genel kurul veya yönetim kurulu yani fiziki bir toplantı olmaksızın tamamen sanal bir kurulun yapılabilmesi için oybirliği gerekli midir? Dolayısıyla yönetmelikte konunun ayrıntılı olarak düzenlenmesi gerekir.

(3) Elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilân edilmesi

(4) Oy kullananların kimliklerinin saklanması,
şarttır (Tasarı m. 1527/III).

Yukarıda anılan dört şart beşinci fıkrada anonim şirket genel kurul toplantılarının yapılmasında aranmamıştır.

Dördüncüsü, elektronik ortamda kurulların yapılabilmesi için şirketlerin yükümlülükleri farklı şekilde düzenlenmiştir. Sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu (Tasarı m. 1527/I) ile kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerin ortaklar kurulu ve genel kurul toplantıları bakımından şirket yönetimi, bu yolla *oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirir ve ortağa gerekli bütün araçları sağlar* (Tasarı m. 1527/IV). Bu hüküm anonim şirketleri düzenleyen Tasarı m. 1527/V’de yer almamaktadır. *Oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirme ve ortağa gerekli bütün şartları sağlama* ne anlama gelmektedir? Gerekçede konuya ilişkin bir açıklama yoktur. Anılan hususlar bakımından anonim şirketler ile farklılık oluşturulmasına sağlayacak ne tür haklı nedenlerin olduğu belirli değildir. En azından ikinci şart bakımından örneğin ortağın veya kurul üyelerinin e-posta adresini almasından oy kullanmak için bilgisayar ve internet bağlantısının temini gibi pek çok hususun sağlanmasına kadar şirketin yükümlülüğü kapsamında olup olmadığı bilinmemektedir.

Beşincisi anonim şirketler (Tasarı m. 1527/V) ile diğerleri (Tasarı m. 1527/II) arasında tüzük ve yönetmelik çıkarma bakımından bir ayırım yapılmıştır. Sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu (Tasarı m. 1527/I) ile kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerin ortaklar kurulu ve genel kurul toplantıları bakımından Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir yönetmelik çıkarması gerektiği ifade edilmiştir³⁸. Bu yönetmelikte Tasarı m. 1527. maddenin birinci ila dördüncü fıkrası çerçevesinde;

---

³⁸ Kurulların elektronik ortamda yapılması büyük ölçüde halka açık anonim ortaklıklar ile ilgilidir. Bunun dışında bugün itibarıyla çok sınırlı sayıda bulunan ve gittikçe de azalan kollektif ve komandit şirketler bakımından bu hükümlerin uygulanma kabiliyeti yok denecek kadar azdır. Bunun dışında ortak sayısının azlığı dikkate alındığında limitet şirketler bakımından da uygulama kabiliyetinin sınırlı olacağı söylenebilir.

- (1) Oyun gerçek hak sahibi tarafından kullanılmasının sağlanması,
- (2) Uygulamaya ilişkin kuralların bulunması³⁹
- (3) Pay sahibinin temsilcisine internet sitesi aracılığıyla talimat vermesinin esas ve usullerinin düzenlenmesi,
gerekir.

Anonim şirketlere ilişkin Tasarı m. 1527/V'de ise tüzükten söz edilmiştir. Tüzükte hangi konuların düzenlenmesi gerektiğine dair Tasarıda şu hususlar yer almaktadır:

- (1) Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy vermeye ilişkin *uygulama esaslarının* düzenlenmesi,
- (2) Genel kurula elektronik ortamda katılma ve oy vermeye ilişkin tüzükte bir hükmün yer alması⁴⁰,
- (3) Oyun gerçek sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasının sağlanması,
- (4) 407 nci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen komiserlerin bu hususa ilişkin yetkilerinin düzenlenmesi⁴¹,
gerekir

Anonim şirketlerin genel kurullarına elektronik ortamda katılım ile diğerlerini düzenleniş biçimi karşılaştırıldığında şu farklar ortaya çıkmaktadır.

---

39 Uygulamaya ilişkin kurallardan kastedilen şeyin ne olduğu hususunu anonim şirketlere ilişkin öngörülmüş olan beşinci fıkradan çıkarmak mümkün olabilir. Çünkü beşinci fıkra, *anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukukî sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması esasları bir tüzük ile düzenlenir.* Demek ki uygulama esaslarının neye ilişkin olduğu sorusunu, *anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme,* şeklinde anlamak mümkündür.

40 Daha sonra bu hükümlerin şirket sözleşmesine aynen aktarılması gerekir ve şirket bu hükümler üzerinde değişiklik yapma hakkına sahip değildir (Tasarı m. 1527/V, c. 2, 3). Hükmün eleştirisi için bkz. **Moroğlu** 341.

41 Diğer şirket türleri bakımından komisere ilişkin bir hüküm haklı olarak öngörülmemiştir. Çünkü komiser sadece anonim şirket genel kurullarına katılabilir. Örneğin komiserin limited şirket genel kuruluna katılması söz konusu değildir (Tasarı m. 617/III)

Öncelikle tüzük ve yönetmelik açısından yapılan ayrıma değinmek gerekir. Her şeyden önce kanunun uygulanmasını göstermek (AY m. 115) amacıyla tüzük çıkarılması gerekir. Hâlbuki konuya ilişkin olarak yönetmelik çıkarılması gereğinden söz edilmiştir. Anonim şirketler bakımından tüzük⁴² çıkarılması öngörülmüştür (Tasarı m. 1527/V). Burada hem anonim şirketler ile ilgili olarak bir farklılık oluşturulmuş hem de bu oluşturulan bu farklılık için hiçbir haklı neden gösterilmemiştir⁴³.

İkinci olarak, anılan şartların içerik olarak da karşılaştırılması gerekir. Bu çerçevede anonim şirketlerin genel kurullarının elektronik ortamda yapılabilmesi için ilgili tüzükte ve dolayısıyla esas sözleşmede hüküm bulunması zorunlu iken diğerleri bakımından bu tür bir hüküm öngörülmemiştir. Eğer Tasarıdaki düzenlemenin yeterli olduğu düşünülürse anonim şirketlere ilişkin bir düzenlemenin tüzükte ve esas sözleşmede bulunma zorunluluğu neden kaynaklanmaktadır? Tüzükte emredici bir şekilde düzenlenmiş olan bir hükmün aynen sözleşmeye aktarılması ve değişikliğe ilişkin hiçbir yetkinin de tanınmamış olması dikkate alındığında, bir hükmün uygulanması için aynı anda iki yerde bulunması mı gerekiyor sorusu akla gelmektedir. Bize göre, konu Tasarıda düzenlendiğine göre, bunun ayrıca tüzükte bu da yetmiyormuş gibi esas sözleşmede de düzenlenmesini anlam vermeye imkan yoktur.

Üçüncü olarak, anonim şirketler bakımından oyun gerçek sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasının sağlanması özel olarak belirtilmekle birlikte, diğer şirketler bakımından öngörülmüş bulunan pay sahibinin temsilcisine internet sitesi aracılığıyla talimat vermesinin esas ve usullerine ilişkin hüküm, anonim şirketler bakımından öngörülmemiştir. Limitet şirketin bir ortağının temsilci aracılığıyla oy kullanırken ona talimat vermesini kabul ederken aynı durumda olan anonim şirket ortağı bakımından bu imkanı tanımamak mümkün değildir.

---

42 Tasarının ilk şeklinde *Bakanlar Kurulu Tüzüğü* şeklinde iken yapılan eleştiriler üzerine bakanlar kurulu ibaresi kaldırılmıştır (Moroğlu 341).

43 Konuya ilişkin Adalet Komisyonunun gerekçesi oldukça ilginçtir: Tasarının 1527 nci maddesinin gerekçesinde (sh. 808), toplantıya sanal ortamda katılma ve on-line oy verme ile ilgili olarak *Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikten söz edilmesine rağmen madde metninde tüzük yer almamaktadır*. Bunun sebebi bilim komisyonunda son gözden geçirme sırasında yapılan değişikliktir. Adalet Komisyonu, bilim komisyonunun hatasını düzeltmeye çalışırken kendisi hataya düşmüştür. Tüzük ifadesinin yönetmelik şeklinde anlaşılması gerekir.

Dördüncü olarak, anonim şirket genel kurul toplantıları hangi yöntem ile yapılırsa yapılsın, pay sahibinin genel kurula katılımı, görüş açıklaması, öneride bulunması ve nihayet oy kullanması fiziki olarak genel kurula katılmanın sağladığı bütün hukuki sonuçları temin eder (Tasarı m. 1527/V). Ancak elektronik ortamda yapılacak yukarıdaki işlemlere ilişkin Tasarı daha ayrıntılı hüküm öngörmemiş bunun yerine konuya ilişkin bir Tüzük çıkarılmasını öngörmüştür.

Bir an için Tasarı yasalastıktan sonra tüzüğün/yönetmeliğin hiç çıkarılmaması veya geç çıkarılması durumunda⁴⁴ Tasarı m. 1527 hükmünün uygulama kabiliyetinin bulunup bulunmadığı tartışılabilir.

Pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketler bakımından elektronik ortamda genel kurula katılım ve oy hakkının kullanılması, tüzüğün yürürlüğe girmesi ile zorunlu hale geleceği⁴⁵ Tasarı m. 1527/V son cümlesinde açık bir şekilde belirtilmiştir. Bu nedenle pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketler isteseler bile konuya ilişkin alt yapıyı oluşturacak olan tüzük çıkarılmadığı sürece genel kurulu elektronik ortamda yapamazlar⁴⁶. Tüzük çıktıktan sonra ise kendisine bir takdir yetkisi tanınmamış ve müessesenin asıl amacına da uygun olarak genel kurulun yapımında elektronik ortamı kullanmakla yükümlü tutulmuştur.

Pay senetleri borsaya kote edilmemiş şirketler (Tasarı m. 1527/V, son cümle) bakımından yasal bir zorunluluk öngörülmemiştir. Bu tür şirketler için esas sözleşme ile bir zorunluluğun öngörülmesi de mümkün değildir. Çünkü esas sözleşmede konuya ilişkin yer alacak hüküm tüzükte yer alan ilgili hükmün tekrarı niteliğinde olacaktır. Hatta şirketin bu hükmü değiştir-

---

44 Geçmiş uygulamalardan örneğin TTK m. 1463/II. fıkrasında öngörülen Bakanlar Kurulu kararnameyi yaklaşık otuz yıl sonra çıkarılabilmektedir.

45 Tasarının 1527. maddesi özenle hazırlanmış bir metin değildir. Özellikle pay sahibinin elektronik ortamda pay sahipliği haklarını kullanması ile ilgili olarak bazen *katılma*, *öneride bulunma*, *görüş açıklama* ve *oy kullanma* tek tek sayılırken bazen de burada olduğu gibi sadece *kurula katılım* ve *oy hakkına* yer verilmiş diğer iki hakka değinilmemiştir. Bunun bilinçli bir tercih mi yoksa sayılanların örnek kabilinden mi olduğu belli değildir. Acaba bu şirketler çok sayıda ortaklı olduğu için bu şekilde katılanlara sadece oy vermelerine mi izin verilmek istenmiştir? Gerekece de konuya ilişkin bir açıklık yoktur. Bununla birlikte kabul etmek gerekir ki, genel kurula katılan ve oy hakkını kullanan bir pay sahibinin öneride bulunma ve görüş açıklama hakkının da doğal olarak varlığının kabulü gerekir. Aksi takdirde katılımdan beklenen amaç gerçekleştirilmiş olmaz.

46 Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Genel Gerekçe 401.

me yetkisi dahi bulunmamaktadır. Pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketler için açıkça öngörmesinden hareketle pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketler bakımından yasanın açıkça düzenlemediği bir zorunluluğun Tüzük ile öngörülememesi gerekir.

Diğer durumlar için⁴⁷ Tasarı herhangi bir aşamada bir zorunluluk öngörmemiştir. Zorunlu olup olmama şirket sözleşmesi/esas sözleşmede öngörülmesi ile ilgili bir sorundur⁴⁸. Buradaki hallerde de anonim şirketlere benzer şekilde elektronik ortamın kullanılabilmesi için şirketlerin şirket sözleşmesi/esas sözleşmelerinde hüküm bulunması gerekir. Şirket sözleşmesi/esas sözleşmelerde hüküm bulunmadığı sürece elektronik ortamda oy kullanılmaz. Ancak anonim şirketlerden farklı olarak, şirket sözleşmesinde konuya ilişkin düzenleme yapılırken yönetmelikteki (var olabilecek olan) hükmü alma zorunluluğu getirilmemiştir. Dolayısıyla burada daha büyük bir serbestinin olduğu ve bu nedenle şirket sözleşmesi ile kurulların elektronik ortamda zorunlu şekilde yapılmasına imkân tanınabileceği ileri sürülebilir. Bu tür bir zorunluluk öngörülmüş olsa bile, toplantıların elektronik ortamda yapılabilmesi için öncelikle konuya ilişkin bir yönetmeliğin çıkarılması gerekir. Aksi takdirde Tasarı m. 1527 hükmünün uygulama kabiliyeti bulunmamaktadır⁴⁹.

V. SANAL GENEL KURUL

Genel kurulun yapılmasında internetin kullanılmasına ilişkin olarak doktrinde değişik yöntemlerden söz edilmektedir. Bu yöntemler; temsilci aracılığıyla oy kullanma, sanal genel kurul ve internet destekli genel kurul olarak ifade edilebilir⁵⁰.

---

47 Sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu (Tasarı m. 1527/I) ile kolektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerin ortaklar kurulu ve genel kurul toplantıları.

48 Esas sözleşme/şirket sözleşmesine konulan hükümler tüzük ya da yönetmelikte yer alan hükmün tekrarı niteliğindedir.

49 Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Genel Gerekçe 401. Aynı yönde bkz. Tasarı m. 407'nin gerekçesi.

50 **Boros**, Virtual 1. *Bilge* ise bu ayrımı temelde ikiye ayırmaktadır. Buna göre internet üzerinden genel kurul; sanal genel kurul ve internet destekli genel kurul olmak üzere ikiye ayrılır. İnternet destekli genel kurul ise; genel kurul toplantısının internette yayın-

İnternet ortamında genel kurul yapmanın nihai hedefi, pay sahiplerinin fiziki bir toplantının varlığı aranmaksızın tamamen sanal bir ortamda müzakerelere katılmalarını ve oy kullanmalarını sağlamaktır. Tasarıda elektronik ortama ilişkin getirilmiş olan düzenlemenin sanal genel kurula imkan tanıyıp tanımadığı veya ne ölçüde imkan tanıdığına da irdelenmesi gerekmektedir⁵¹.

Tasarı m. 1527'nin kenar başlığı elektronik ortamda yönetim kurulu ve genel kuruldur. Tasarı metninde *elektronik ortam* tabirine yer verilmiş ancak kavram tanımlanmış değildir. Tasarı m. 1527/I de elektronik ortam tabirine karşılık gelecek şekilde *toplantılara görüntü ve ses aktarımı yoluyla katılabilmeden söz* etmektedir. Madde metni elektronik ortama ilişkin belirli bir sınırlama öngörmemiştir.

Maddenin gerekçesinde ise daha somut sonuçlara ulaşmak mümkündür. Tasarının 1527. maddesinin gerekçesinde de *elektronik ortam* ibaresi kullanılmakla birlikte baskın bir şekilde, elektronik ortam ibaresinin yerine geçecek şekilde, bütün toplantı türleri bakımından ve aynı anlamda⁵² olmak üzere *on-line*⁵³ tabiri kullanılmıştır. Dolayısıyla burada elektronik ortam tabiri ile birlikte on-line tabirinin ne anlama geldiği üzerinde de durulmuş olacaktır.

Yönetim kurullarının elektronik ortamda yapılmasını düzenleyen Tasarı m. 1527'ye ilişkin gerekçede, özellikle yabancı sermayeli şirketlerde önemli bir sorunu çözebileceğini zira üyelerinin bir kısmı hatta tamamı yurtdışında yerleşik yabancılardan oluşan yönetim kurullarının toplantılarının fiziki olarak yapılması önemli güçlükler arz edebileceği ifade edilmiştir. *Yönetim*

---

lanması, doğrudan oy kullanma ve temsilci aracılığıyla oy kullanma olmak üzere üç şekilde yapılabilir (224). Ayrıca bkz. **Can** 3 vd.; **Noack** 9 vd.

- 51 Çalışmada elektronik ortam tabiri, daha çok internet üzerinden yapılabilecek toplantılar ile ilgili olarak kullanılmıştır. Ancak kabul etmek gerekir ki, elektronik ortam bununla sınırlı değildir. Örneğin cep telefonları üzerinden 3G teknolojisi kullanılarak da sanal ortamda toplantı yapmak mümkün olmalıdır. Yeter ki bu teknolojiler, toplantıların usulü dairesinde yapılabilmesine imkan tanımış olsun.
- 52 Yönetim kurulları ve genel kurullar elektronik ortamda, yani on-line yapılabilmesi ve yönetim kurulu üyeleriyle pay sahipleri on-line oy kullanabilmelidir (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Genel Gerekçe 353).
- 53 On-line tabiri madde gerekçelerinin dışında genel gerekçede de geçmekte ve on-line oy kullanımının güç boşluğu sorununa çözüm amacıyla öngörüldüğü belirtilmektedir (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Genel Gerekçe 375, 401).

kurullarının fiziki olarak yapılmasının önemli güçlük arz etmesi demek, fiziki toplantı yapılmaksızın yönetim kurulu toplantısının yapılabilmesi demektir. Bu durumu yönetim kurulu toplantısının sanal yönetim kurulu toplantısı şeklinde nitelendirmek mümkündür. Bu ise elektronik ortamın kurullarda (genel kurul, yönetim kurulu, müdürler kurulu) kullanılmasının mevcut teknoloji itibarıyla nihai noktasıdır. Ancak gerekçede fiziki katılım olmaksızın yönetim kurulu toplantısının yapılabilmesi sadece anonim şirketlerin yönetimi kurulu toplantıları ile sınırlı tutulmuştur. Hatta gerekçede bu tür toplantıların özellikle pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerin yönetim kurulu toplantıları ile ilgili olduğu belirtilmiştir.

Tasarının genel gerekçesinde farklı açıklamaları görmek mümkündür. Bu açıklamaya göre, *genel kurulla ilgili yeni ve kurumsal yönetim ilkelerine de uygun düşen gelişme, yani genel kurulların on-line nakli ve on-line oy kullanmaya olanak tanınması Tasarının da kabul ettiği modern sistemlerden biridir*⁵⁴. Bu açıklamada yer alan *genel kurulların on-line nakli* ifadesi fiziki bir genel kurulun varlığına işaret etmektedir⁵⁵. Aynı şekilde Tasarı m. 434/I'in gerekçesinde de fiziki genel kurulun toplanmasının zorunlu olması gerektiği öngörülmektedir⁵⁶.

Tasarıda sanal ortam tabirinin yer aldığı tek yer Adalet Komisyonunun 1527. maddenin gerekçesine ilişkin kısa açıklamasıdır⁵⁷. Bu açıklamada da sanal ortam ve on-line kavramlarına birlikte yer verilmiştir.

---

54 Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Genel Gerekçe 354.

55 Genel gerekçenin başka bir kısmında da benzer açıklamaları görmek mümkündür: genel kurulların ses ve görüntü nakli suretiyle yapılması, tüzükle düzenlemeye bağlı olarak kurullara on-line katılım ve on-line oy kullanımı, yönetim kurulu toplantılarının elektronik ortamda yapılması, şahıs şirketleri ile limited şirketlere de bu teknolojinin uygulanması (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Genel Gerekçe 361).

56 Buna karşılık, 1527 nci maddenin ikinci fıkrasındaki düzenlemeye uyularak genel kurula elektronik ortamda katılmak ve elektronik ortamda oy vermek mümkündür. Söz konusu sistemde *genel kurula elektronik ortamda da - olsa "katılma" olgusu gerçekleştiği için* bu ortamda verilen oyun genel kurulda kullanıldığı, 1527 nci maddenin ikinci fıkrasının kurala bir istisna oluşturmadığı düşünülebilir (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde Gerekçeleri 547).

57 Tasarının 1527 nci maddesinin gerekçesinde (sh. 808), toplantıya *sanal ortamda katılma* ve on-line oy verme ile ilgili olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikten söz edilmesine rağmen madde metninde tüzük yer almamaktadır. Bunun sebebi bilim komisyonunda son gözden geçirme sırasında yapılan değişikliktir.

Madde metninde mutlak olarak belirtilen ve herhangi bir sınırlama getirmeyen düzenlemede anonim şirket yönetim kurulları için sanal yönetim kurulu toplantısı yapılmasına maddenin lafzından veya gerekçe ile imkân tanınabilir mi? Diğer taraftan yönetim kurulu için mümkün olan bu durum diğer kurullar için de geçerli olabilir mi?

Bir görüşe göre⁵⁸ Tasarının 1527. maddesinde geçen elektronik ortam tabiri sanal genel kurulu kapsamamaktadır. Bu görüşe göre, Tasarı m. 407/I, kanuni istisnaları⁵⁹ saklı tutmakla beraber pay sahiplerinin şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanabileceklerini hükmetmiştir. Bunun dışında murahhas üyeler, en az bir yönetim kurulu üyesi, denetçi ve gerektiğinde işlem denetçisi ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi (komiser)in bulunması gerekir (Tasarı 407/II, III). Bu görüş çerçevesinde anılan kişilerin genel kurula katılım zorunluluğunun bulunması, fiziki genel kurul yapılmasını zorunlu hale getirmektedir.

Tasarının 1527. maddesinin metninde *elektronik ortam* tabirinden tam olarak ne anlaşılması gerektiği internetin genel kurul ya da diğer kurullar bakımından ne ölçüde uygulanabileceği hususunda açık bir hüküm yer almamaktadır. Dolayısıyla madde metninden elektronik ortam tabirine verilen anlam aynı zamanda hükmün kapsamını da belirleyecektir.

Diğer taraftan Tasarının genel gerekçesi ve ilgili maddenin özel gerekçesine bakıldığında anonim şirket yönetim kurulları haricinde diğer kurullar bakımından fiziki bir kurulun varlığının arandığı anlaşılmaktadır.

Sanal genel kurul toplantıları büyük ölçüde halka açık anonim ortaklıklar ile ilgilidir. Bu toplantılar hemen her hukuk sisteminde yapılır⁶⁰. Genel kurul, pay sahiplerinin, yöneticilerin ve denetçilerin birbirleriyle bulunduğu bir kuruldur. Katılımcılar açısından bir forum niteliği taşır; yüz yüze görüşme, müzakere etme ve sorumluluğun ortaya çıkmasına imkân tanır. Yönetim faaliyetlerinin denetlenmesi de genel kurulda yapılabilir. Bu denetim, denetçiler tarafından ve yargı tarafından verilen rapor/kararların genel kurulda

---

58 Özer 635.

59 Özer'e göre istisnai hüküm Tasarı m. 1527/V hükmüdür (s.635). Aynı yönde bkz. Tasarı m. 434/I'in gerekçesi.

60 Toplantı yapılmaksızın genel kurulun karar alma imkanı istisnai bir örnek olarak Amerika'nın Delaware eyaletinde söz konusudur. Bz. DEL. CODE ANN. tit. 8, § 211, 228.

tartışılması/değerlendirilmesi şeklinde olur. Toplantıda küçük pay sahipleri tarafından dile getirilen görüşler şirket politikasının değişmesine yol açabilir⁶¹.

Öte yandan genel kurul toplantılarının yapılmasında internetin kullanımını, küreselleşme ve dijitalleşmenin belirgin biçimde etkili olduğu söylenebilir. Küreselleşme, ulusal hukukların değişmesine yol açmış ve böylece dünya çapında genel kurullara katılım imkanı ortaya çıkmıştır. Dijitalleşme ise maliyet ve lojistik bakımından daha önce mevcut olmayan imkânlar sunmaktadır. OECD'nin kurumsal yönetim ilkelerinde her iki olgu ile ilgili örnekleri bulmak mümkündür. Konu, küreselleşme ile birlikte ve özellikle kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde daha ciddi olarak ele alınmaya başlanmıştır⁶².

Genel kurul toplantısının temel gerekçesi, yüz yüze olma, tartışma ve müzakere ortamının oluşması ise, bu sonuçların elde edilebilmesi için geleneksel/fiziksel genel kurul toplantısının yapılması zorunlu mudur?

Bir görüşe göre bu soruya küçük anonim şirketler bakımından evet cevabı vermek mümkündür. Bu tür şirketlerin ortak sayısı çok azdır. Dolayısıyla fiziki toplantı varlığını sürdürmelidir. Bu tür toplantılar forum niteliği taşır. Küçük pay sahiplerinin toplantı esnasında yapacağı açıklamalar, faaliyetler konuya ilişkin alınacak kararlar üzerinde etkili olabilir. Küçük pay sahiplerinin oy ağırlıklarıyla başaramayacakları bir hususu yapacakları etkili konuşmalar ile elde edebilmeleri mümkün hale gelir. Özellikle yöneticilerin küçük pay sahiplerine yüz yüze hesap verebilirliğini temin eder⁶³.

Sanal genel kurul mukayeseli hukukun yanı sıra Türk Ticaret Kanunu Tasarısı bakımından da tartışılmaktadır. Bugün için sanal genel kurulun yapılabilirliğine kuşku ile yaklaşılmaktadır.

---

⁶¹ **Zetzsche**, Virtual 8.

⁶² **Zetzsche**, Virtual 11. Bazı Avrupa Birliği üyesi ülkelerde (Finlandiya, Belçika, İrlanda, Estonya, Slovakya, Hollanda ve Macaristan) yerli yatırımcılar halka açık anonim şirketlerin hisse senetlerinin yüzde ellisinden daha azına sahip olup yabancı sermaye oranı yerli sermaye ile karşılaştırıldığında daha fazla artmaktadır. (http://fese.eu/_lib/files/Share_Ownership_Survey_2007_Final.pdf).

⁶³ **Boros**, Who Decides 4. Aynı yönde bkz. **Simmonds** Ralph; Why must we meet? Thinking about why shareholders meetings are required, 19 COMPANY & SECURITIES LAW JOURNAL 506, 515-16 (2001).

Bize göre mevcut Türk Ticaret Kanunu Tasarısında gerekçedeki sınırlı açıklama dışında genel kurulun sanal ortamda yapılabileceğine dair açık bir hüküm yoktur. Tasarının genel gerekçesine ve 1527. maddenin gerekçesine bakıldığında sanal genel kurulun öngörülmediği izlenimi ortaya çıkmaktadır. Ne var ki gerekçede yer alan açıklamalar madde metnine yansımamıştır. Madde metninde elektronik ortam ibaresine yer verilmiş ve her hangi bir sınırlama da öngörülmemiştir. Dolayısıyla 1527. madde metnini sanal genel kurulun yapılmasına izin verdiği şeklinde anlamak gerekir⁶⁴. Aksi yorumun benimsenmesi halinde muhtemel teknolojik gelişmeler karşısında muhtemelen bu tür bir ihtiyaç ortaya çıktığında yasanın değişmesi gerekecektir⁶⁵. Halbuki bunun yerine yasa ile genel bir düzenlemenin yapılması, uygulama şartlarının yönetmeliğe bırakılması yasaların eskimesini ve sürekli bir değişim ihtiyacını ortadan kaldıracaktır⁶⁶.

Sanal kurulların yapılmasını savunmak bunun hemen yapılması anlamına gelmemektedir. Kabul etmek gerekir ki, bugün genel kurulun sanal ortamda yapılmasında pay sahiplerinin güvenliğe ilişkin tereddütleri giderilebilmiş değildir, en azından bu tür bir algılama söz konusudur⁶⁷. Pay sahiplerinin güvenlik endişelerinin dışında, yöneticilerin de genel kurulu internet üzerinden yapma hususunda çaba içinde olmaları için yeterince neden yoktur⁶⁸. Bu nedenle toplantının sanal yapıp yapılamayacağı daha açık bir ifade ile elektronik ortamın şirket kurullarında ne ölçüde uygulanabilirliğini teknolojik gelişmelere göre yönetmelik tarafından düzenlenmesi gerekir.

---

64 Ayrıca bkz. **Kaya** 214, 218.

65 Düne kadar büyük çaplı bir genel kurul toplantısında yönetimin sesini duyurma güçlüğü yaşanırken bugün katılımcının sayısından bağımsız olarak büyük bir ekranda görüntülü veriler eşliğinde toplantılar yapılabilmektedir (**Noack** 8).

66 Bizim önerimiz Tasarıda genel bir düzenlemenin yapılması ve diğer usul ve esasların yönetmeliğe bırakılması şeklindedir. Ancak bunun dışında elektronik ortam konusunun tamamen özel bir yasa ile düzenlenmesi yolu da bir yöntem olarak benimsenebilir. Bu durumda yasal düzenleme daha ayrıntılı hükümler içerebilir ve Tasarıdaki gibi bir karmaşa ortaya çıkmayabilir.

67 **Zetsche**, Virtual Shareholder Meetings 7. Kaya'ya göre, sanal genel kurula ilişkin güvenlik endişeler olabilir ancak bu durumun abartılmaması gerekir. Kaldı ki, geleneksel genel kurul toplantılarında da yetkisiz kişilerin toplantıya katılması söz konusu olabilmektedir (s. 221).

68 **Zetsche**, Virtual 9.

Sanal genel kurulun yapılabilmesine ilişkin görüş savunulurken örneğin Tasarı m. 407’de düzenlenmiş olan komiserlerin, denetçilerin vb kişilerin konumu da önemlidir. Sanal bir genel kurul yapılmak istendiği takdirde bu kişilerin de konumlarının açıklığa kavuşturulması gerekir. Teknolojik gelişmelerin bütün bunlara imkân sağladığını/sağlayacağını düşünmekteyiz. İşte tüm bu hususların teknolojik gelişmeler imkân sağladığı ölçüde Bakanlık tarafından düzenlenme konusu yapılması gerekir. Teknolojik gelişmeler bu şekilde sürdüğü müddetçe bundan kaçınmak mümkün değildir.

VI. SONUÇ

Teknolojinin geldiği aşama itibariyle, şirketler hukukunda kullanılması ve bazı sorunlara çözüm üretmesi mümkün görünmektedir. Bu çerçevede şirketlere ilişkin kurulların yapılmasında da kullanılabilir. Bu bağlamda Tasarının konuya ilişkin bir düzenleme yapması isabetli olmuştur.

Ancak daha önce de belirtildiği gibi madde metni pek çok sorunu bünyesinde barındırmaktadır. Bu sorunlara daha önce değinilmiştir. Burada Tasarının 1527. maddesine ilişkin bir öneri sunulacaktır. Bu öneri sunulurken, madde metninin kısa, genel ve teknolojik gelişmelere açık olmasına dikkat edilmiştir. İkinci derecedeki hususların düzenlenmesi Bakanlığın çıkaracağı yönetmeliğe bırakılmıştır.

Ticaret şirketleri, toplantılarını esas sözleşmeye veya şirket sözleşmesine hüküm koymak kaydıyla elektronik ortamda yapabilir.

Kurullara katılma hakkına sahip olan kişilerin, fiziki katılımlı kurullarda sahip oldukları haklar elektronik ortamda yapılan kurullar bakımından da geçerlidir.

Toplantıların elektronik ortamda ne ölçüde yapılabileceği ve elektronik ortamda toplantı yapmanın usul ve esasları Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılacak bir yönetmelik ile düzenlenir.

KAYNAKÇA

Bilge M. Emin, Pay Sahiplerinin Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına İnternet Ortamında Katılımı, Prof.Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan İstanbul 2003. C. I, s.219-235.

Bilge M. Emin, Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Temsilci Aracılığıyla Oy Vermede İnternetin Kullanımı, A.Ü. Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VII. S. 1-2. s. 341-367.

Bilgili Fatih, AO ortaklıklarda İnternet Üzerinden Genel Kurul, Prof. Dr Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Ankara 2004.

Boros Elizabeth, Virtual Shareholder Meetings, 2004 DUKE LAW & TECHNOLOGY REVIEW No. 8
<http://www.law.duke.edu/journals/d/tr/articles/2004d/tr0008.html>(**Virtual**).

Boros Elizabeth, Virtual Shareholder Meetings: Who Decides How Companies Make Decisions?, [2004] Melbourne University Law Review (MULR) 9, (**Who Decides**)

Çeker Mustafa , Anonim Ortaklıklarda Pay Sahiplerinin Yönetime Katılması, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2004, Cilt: 13, Sayı: 1.

Hansen Rick E., Revisiting Virtual Stockholder Meetings, CORPORATE GOVERNANCE, INSIGHTS, Volume 23, Number 9, September 2009.

Kaya Mustafa İsmail, Anonim Ortaklıkların Genel Kurul Toplantılarının İnternet Aracılığıyla Yapılması, AÜHFD 2003, C. 52, Sa.4.

Kayıhan Şaban, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve İnternet, Batıder C. XXII, Sa.1 Haziran 2003.

Moroğlu Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, Beşinci Baskı, İstanbul 2007.

Noack Ulrich, Modern Communications Methods And Company Law EBLR 100 (1998).

Özer Işık, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirket Genel Kuruluna Elektronik Ortamda Katılım, Cilt XXV, Sayı 4, Aralık 2009.

Paslı Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance), İstanbul 2004.

Pulaşlı Hasan, Corporate Governance Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Model, Ankara 2003.

Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncellenmiş 7. Bası İstanbul 1997.

Zetsche Dirk, Virtual Shareholder Meetings and the European Shareholder Rights Directive – Challenges and Opportunities (**Virtual**)

Zetsche Dirk, Corporate Governance in Cyberspace – A Blueprint for Virtual Shareholder Meetings. <http://ssrn.com/abstract=747347> (**Virtual Shareholder Meetings**)

Zetsche Dirk, Shareholder Passivity, Cross-Border the Shareholder Rights Directive 0031 (07/2008) <http://ssrn.com/abstract=1120915> (**Shareholder Passivity**).